Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza - opis przedmiotu

Informacje ogólne

Nazwa przedmiotu	Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza
Kod przedmiotu	05.9-WP-PSpP-POWYC
Wydział	Wydział Nauk Społecznych
Kierunek	Pedagogika specjalna / Wczesne wspomaganie rozwoju, rewalidacja i terapia pedagogiczna uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
Profil	ogólnoakademicki
Rodzaj studiów	pierwszego stopnia z tyt. licencjata
Semestr rozpoczęcia	semestr zimowy 2018/2019

Informacje o przedmiocie

Semestr	1
Liczba punktów ECTS do zdobycia	2
Typ przedmiotu	obowiązkowy
Język nauczania	polski
Sylabus opracował	• dr hab. Grażyna Gajewska, prof. UZ • dr Krzysztof Zajdel

Formy zajęć

Forma zajęć	Liczba godzin w semestrze (stacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (stacjonarne)	Liczba godzin w semestrze (niestacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (niestacjonarne)	Forma zaliczenia
Wykład	15	1	9	0,6	Zaliczenie na ocenę
Ćwiczenia	15	1	9	0,6	Zaliczenie na ocenę

Cel przedmiotu

Cel główny: poznanie teoretycznych podstaw działalności opiekuńczo-wychowawczej. Cele szczegółowe: słuchacz: pozna podstawową i uporządkowaną wiedzę ogólną o działalności i rzeczywistości opiekuńczo-wychowawczej, jej istocie, rodzajach, składnikach; potrafi odnieść wiedzę ogólną do praktyki i własnego doświadczenia; ma świadomość swojej wiedzy i potrafi ją zastosować.

Wymagania wstępne

Pedagogiczna i psychologiczna wiedza ogólna.

Zakres tematyczny

Wykłady

1) Geneza, przedmiot, treść, podstawowe pojęcia oraz funkcje pedagogiki opiekuńczej i jej związki z innymi naukami społecznymi (pedagogiką ogólną, społeczną i specjalną, psychologią), a także metodyką działalności opiekuńczo-wychowawczej oraz praktyką szkolną i pozaszkolną. Cechy konstytutywne opieki. Model opiekuna – wychowawcy. 2) Geneza opieki oraz jej konsekwencje dla rozumienia i wyjaśniania zjawisk opiekuńczo-wychowawczych szkolnych i pozaszkolnych ze szczególnym uwzględnieniem postępowania dzieci zdrowych wobec niepełnosprawnych. 3) Potrzeby dzieciństwa a opieka. Charakterystyka, konsekwencje ich niezaspokojenia w opiece i wychowaniu dziecka. Opuszczenie i osamotnienie dziecka. Sieroctwo i choroba sieroca. 4) Funkcje i struktura opieki. 5) Diagnostyka w opiece i wychowaniu (oświatowa i pozaoświatowa). 6) Usamodzielnienie się jednostki, jako cel działań opiekuńczych w procesie opieki. 7) Istota zastępowania dziecku opieki rodzinnej (formy rodzinne i instytucjonalne). 8) System opieki nad dzieckiem (oświatowy i pomocy społecznej). Opieka i wychowanie dziecka w środowisku szkolnym i lokalnym.

Ćwiczenia

1) Struktura opieki: potrzeby ponadpodmiotowe, funkcje opiekuńcze, postawy opiekuńcze, sytuacje opiekuńcze, czynności opiekuńcze, atmosfera opieki. 2) Potrzeby podopiecznego oraz jego samodzielność w ich zaspokajaniu wyznacznikiem działalności opiekuńczej – istota, właściwości i wybrane klasyfikacje ludzkich potrzeb, pojęcie potrzeb ponadpodmiotowych i ich klasyfikacja oraz diagnozowanie. 3) Potrzeby dzieciństwa a opieka. Klasyfikacja potrzeb dzieciństwa i ich krótka charakterystyka, potrzeba przywiązania – istota, sposoby zaspokojenia oraz przedmioty i ich zmienność w procesie rozwoju dziecka, choroba sieroca jako skutek niezaspokojenia potrzeby przywiązania, zasady postępowania opiekuńczo-wychowawczego wynikające z wiedzy o dziecięcych potrzebach przywiązania. Zjawisko porzucenia, opuszczenia (sieroctwa) dzieci. Wąskie i szerokie ujęcie zjawiska, rodzaje, przyczyny mikro- i makrospołeczne, skutki dla rozwoju i zachowania dzieci. Dlaczego nie warto posługiwać się pojęciem „sieroctwo”. 4) Różnorodność interpretacji pojęcia opieki. Opieka a inne typy działalności ludzkiej – zasadnicze sposoby ujmowania „opieki”, specyficzne cechy opieki, relacje między opieką a pomocą, relacje między opieką a wychowaniem (swoistości i związki). 5) Zakresy i formy opieki – zróżnicowanie opieki ze względu na jej podmiot, przedmiot, charakter, przejawy w ciągu życia jednostki, zaspokajane potrzeby. 6) Kategorie opieki – pojęcie kategorii opieki, charakterystyka opieki, jako kategorii: rodzinnej, moralnej, społecznej, prawnej i wychowawczej. 7) Funkcje opieki – funkcja homeostatyczna – jej warstwa obiektywna i subiektywna, egzystencjalna, regulacyjna, usamodzielniająca, socjalizująca i zasady opieki wychowawczej – zasada opieki sprawiedliwej, opieki optymalnej, czynnego udziału podopiecznych, wychowawczego charakteru opieki, wychowawczego oddziaływania na potrzeby. 8) Proces opieki – istota procesu opieki, zasadnicze typy procesu opieki, elementy zmienne ewolucyjnego procesu opieki oraz jego struktura. 9) System opieki nad dzieckiem – zasadnicze funkcje systemu opieki i wychowania, typy placówek oraz ich organizacja i funkcjonowanie według aktualnego stanu prawnego. 10) Rodzina adopcyjna, jako forma kompensacji sieroctwa dzieci. Podstawy prawne adopcji, adopcja zagraniczna, jawność adopcji, niepowodzenia adopcji i ich przyczyny, specyficzne problemy rodzin adopcyjnych, rola ośrodka adopcyjnego w przygotowaniu i wspieraniu adopcji. 11) Rodzina zastępcza, jako środowisko opieki i wychowania – typy rodzin zastępczych, zasady funkcjonowania rodzin, rodzina zastępcza a rodzina adopcyjna, pogotowie rodzinne, jako jedna z zawodowych form opieki zastępczej nad

dzieckiem, światowe kierunki w opiece zastępczej. 12) Opiekun – wychowawca w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Jego pozytywne i negatywne prezentowane postawy, czynniki postaw opiekuńczych, teoretyczny model opiekuna-wychowawcy, etyczny aspekt zawodu opiekuna – wychowawcy. Wkład pedagogów (m.in. H. Radlińskiej, J. Cz. Babickiego, K. Jeżewskiego, J. Korczaka, K. Lisieckiego, H. Jordana) w rozwój pedagogiki opiekuńczej. 13) Istota samodzielności życiowej, jako celu i środka opieki.

Metody kształcenia

Wykłady

Wykład z elementami dyskusji, problemowy z zastosowaniem prezentacji medialnej.

Ćwiczenia

Praca w małych grupach, praca z tekstem, wizualizacyjne, dyskusja.

Efekty uczenia się i metody weryfikacji osiągania efektów uczenia się

Opis efektu	Symbole efektów	Metody weryfikacji	Forma zajęć
Potrafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretycznymi w celu analizowania, interpretowania oraz projektowania strategii działań pedagogicznych; potrafi generować rozwiązania konkretnych problemów pedagogicznych i pro-gnozować przebieg ich rozwiązywania oraz przewidywać skutki planowanych działań	• K_U10	• odpowiedź ustna	• Ćwiczenia
Student ma podstawową, uporządkowaną wiedzę o różnych środowiskach opiekuńczo-wychowaw-czych, ich specyfice i procesach w nich zachodzących	• _W10	• aktywność w trakcie zajęć • kolokwium	• Wykład • Ćwiczenia
Ma elementarną, uporządkowaną wiedzę na temat pedago-giki opiekuńczej i jej zależnościach z innymi subdyscyplinami pedagogicznymi, w tym podstawowe terminy, przemiany, funkcje oraz teorie składowe. Wiedza o opiece (specyfice, genezie, czynnikach, zakresach, kategoriach, funkcjach i zasadach) oraz jej wychowawczej modyfikacji, znajomość środowisk opieki i wychowania dziecka i ich specyfiki. Po-znanie diagnozowania i optymalnego zaspokajania potrzeb opiekuńczych podopiecznych i wychowanków oraz dopro-wadzania ich do samodzielności życiowej i zakończenia opieki	• K_W13	• aktywność w trakcie zajęć	• Wykład • Ćwiczenia
Potrafi wykorzystywać podstawową wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki oraz powiązanych z nią dyscyplin w celu analizowania i interpretowania problemów edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych i pomocowych, a także motywów i wzorów ludzkich zachowań	• K_U02	• odpowiedź ustna	• Ćwiczenia
Ma podstawową wiedzę o uczestnikach działalności wycho-wawczej, opiekuńczej i pomocowej	• K_W15	• aktywność w trakcie zajęć • kolokwium	• Wykład • Ćwiczenia
Ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju osobistego, dokonuje samooceny własnych kompe-tencji i doskonali umiejętności, wyznacza kierunki własnego rozwoju i kształcenia	• K_K01	• odpowiedź ustna	• Ćwiczenia

Warunki zaliczenia

Wykłady

Warunkiem zaliczenia wykładów jest test pisemny z treści wykładów z progami punktowymi. Warunkiem oceny pozytywnej jest uzyskanie 60% pozytywnych odpowiedzi.

Ćwiczenia

Zaliczenie z ćwiczeń: odbywa się na podstawie oceny poziomu aktywnego i merytorycznego uczestnictwa w zajęciach (20%), oceny z kolokwium połówkowego i końcowego (80%). Kolokwia są pracami pisemnymi. Ocenę pozytywną z kolokwiów, z progami punktowymi, stanowi 60% pozytywnych odpowiedzi.

Ocena z przedmiotu

Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest zaliczenie ćwiczeń i wykładów. Ocenę końcową stanowi średnia ocen z wykładów i ćwiczeń.

Literatura podstawowa

1. *Adopcyjne rodzicielstwo: dylematy, nadzieje, wyzwania*, red. E. Kozdrowicz, Warszawa 2013.
2. Albański L., Gola S., *Wybrane zagadnienia z pedagogiki opiekuńczej*, 2013 (książka do pobrania bezpłatnie w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej (DBC) pod adresem: http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=23690&from=&dirids=1&ver_id=&lp=1&QI=.
3. Dąbrowski Z., *Pedagogika opiekuńcza w zarysie*, cz. 1, 2, Olsztyn 2006.
4. Gajewska G., *Pedagogika opiekuńcza: elementy metodyki*, Zielona Góra 2009,
5. Kelm A., *Węzłowe problemy pedagogiki opiekuńczej*, Warszawa 2000.
6. *Pedagogika opiekuńcza: przeszłość, teraźniejszość – przyszłość*, red. E. Jundziłł, R. Pawłowska, Gdańsk 2008.
7. *Pedagogika opiekuńcza: w poszukiwaniu rozwiązań teoretycznych i praktycznych*, red. S. Badora, A. Róg, B. Zięba-Kołodziej, Tarnobrzeg 2014.
8. Wybrane artykuły z ostatnich sześciu lat z czasopisma „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”.

Każdorazowo uaktualniana, ustalana i przekazywana przez prowadzącego.

Literatura uzupełniająca

1. Andrzejewski M., *Domy na piasku: domy dziecka: od opieki nad dzieckiem do wspierania rodziny*, Poznań 2007.
2. Badora S., *Dlaczego warto oddać głos przeciw pojęciu sieroctwo*, „Problemy Opiekuńczo- Wychowawcze" 2014, nr 2.
3. Badora S., *Z zagadnień pedagogiki opiekuńczej*, Tarnobrzeg 2007.
4. Becelewska D., *Choroba sieroca*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze" 2007, nr 5.
5. Dröcher V., *Rodzinne gniazdo: jak zwierzęta rozwiązują swoje problemy rodzinne*, Warszawa 1988.
6. Gajewska G., Doliński A., *Teoretyczno-metodyczne aspekty warsztatu pedagoga: scenariusze zajęć wychowawczych*, T. I, Zielona Góra 2002.
7. Gajewska G., *Problemy – dylematy wynikające z teorii potrzeb dla teorii i praktyki opieki nad dzieckiem*, Zielona Góra 1997.
8. Gajewska G. (2016). Transmisja międzypokoleniowa domu w pieczy zastępczej. "Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze", nr 10 .
9. Gajewska G., *Rodzinna opieka zastępcza z perspektywy województwa lubuskiego*, Zielona Góra 2009.
10. Kotarbiński T., *Medytacje o życiu godziwym*, Warszawa 1976.
11. Łobocki M., *W poszukiwaniu skutecznych form wychowania*, Warszawa 1990.
12. Maciaszkowa J., *Z teorii i praktyki pedagogiki opiekuńczej: opieka rodzinna nad dzieckiem i kompensacja jej niedostatków*, Warszawa 1991.
13. Napiórkowska K., *Realizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w świetle danych statystycznych*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze" 2013, nr 8.
14. Kustra Cz., Fopka - Kowalczyk M., Bandura A. (2017, red.). Opieka i wsparcie jako zadanie całożyciowe : Studia z pedagogiki opiekuńczej. Toruń.
15. Radlińska H., *Pedagogika społeczna*, Wrocław 1961.
16. Sendyk M., *Społeczne przystosowanie dzieci z poczuciem sieroctwa społecznego*, Kraków 2001.
17. *Sieroctwo społeczne i jego kompensacja*, red. M. Heine, G.Gajewska, Zielona Góra 1999.
18. *Zmiany w systemie opieki nad dziećmi i młodzieżą: perspektywa europejska*, red. Z.W. Stelmaszuk, Katowice2001.

Każdorazowo uaktualniana, ustalana i przekazywana przez prowadzącego.

Uwagi

Zmodyfikowane przez dr Jarosław Wagner (ostatnia modyfikacja: 09-04-2018 16:45)

Wygenerowano automatycznie z systemu SylabUZ